

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

Stowarzyszenia Edukacji Kulturalnej WIDOK ZA ROK 2023

W 2023 roku SEK Widok realizował głównie projekty dotyczące dziedzictwa kulturowego i edukacji nieformalnej, co wpisuje się w misję Stowarzyszenia. Część działań członkinie i członkowie wykonywali w ramach wolontariatu. Stowarzyszenie było partnerem w wielu ważnych przedsięwzięciach związanych z kulturą i dziedzictwem regionu, np. obchodów 80. rocznicy wybuchu powstania w białostockim getcie, tworzenia fotoplastykonu przy Muzeum Wojska w Białymstoku. Rozpoczęło też pracę nad strategią organizacji. Powstała diagnoza SWOT mocnych i słabych stron. 25 czerwca Katarzyna Łotowska, jedna z założycielek SEK WIDOK, została wyróżniona przez prezydenta Białegostoku za swoją pracę społeczną medalem URBI MERITUS – Zasłużony Miastu.

Najważniejsze działania/projekty SEK WIDOK w 2023 r. to:

1. **„Bolesław Augustis i Sybiracy z Nowej Zelandii. Kwerenda i digitalizacja wybranych archiwów”** – projekt realizowany w ramach Programu „POLSKIE DZIEDZICTWO KULTUROWE ZA GRANICĄ – WOLONTARIAT. EDYCJA 2023” Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika”
Koordynatorka: Urszula Dąbrowska
Czas trwania: od 01.06.2023 do 16.11.2023

Grupa wolontariuszy z Polski i Nowej Zelandii przeprowadziła kwerendy rozpoznawcze w zasobach ikonograficznych dotyczących polskich Sybiraków, które znajdują się w organizacjach polonijnych i w domach prywatnych w Auckland, Wellington i Christchurch. Dzięki temu zdigitalizowanych zostało 217 najcenniejszych zdjęć i dokumentów oraz powstało 12 wideowywiadów. Cyfrowe kopie udostępnione zostały na stronie albom.pl oraz przekazane Muzeum Pamięci Sybiru. Zarejestrowane zbiory zostały przeanalizowane pod kątem ich wartości historycznej i fotograficznej. Niektóre zdigitalizowane dokumenty i fotografie są unikatowe, były dotąd nieznanne. Prace trwały 14 dni. Czwórkę wolontariuszy z Polski, wspierali przedstawiciele Polonii w NZ.

Projekt zakładał też popularyzację dorobku Bolesława Augustisa w Nowej Zelandii oraz sprawdzenie czy w jego nowej ojczyźnie nie zachowały się jakiś jego prace fotograficzne. Augustis to autor cenionej kolekcji fotografii ulicznej z międzywojennego Białegostoku. Udało nam się spotkać z synami Bolesława Augustisa, którzy przekazali nam odbitki i negatywy fotografa, zrobione już w Nowej Zelandii. 29 października 2023 odbyło się także spotkanie w Auckland z Polonią (Pahiatua Picnic Day), gdzie pokazana została prezentacja na temat Augustisa oraz Muzeum Pamięci Sybiru (potem pokazane zostały jeszcze w Christchurch i Wellington). Obie prezentacje spotkały się z ciepłym przyjęciem Polonii, która na wydarzenia przyszła bardzo licznie. Dla większości z nich była to pierwsza okazja by zobaczyć prace Augustisa, który jako fotograf nie był znany polskiemu środowisku. Zostaliśmy także zaproszeni do Ambasady RP w Nowej Zelandii, by opowiedzieć o projekcie.

Pozyskane materiały zostały spopularyzowane dzięki publikacjom w mediach oraz spotkaniom z zainteresowanymi – 12.12.2023 w Muzeum Pamięci Sybiru i 19.12.2023 w warszawskiej kawiarni Południk ZERO. Planowana jest wystawa nowozelandzkich zdjęć Augustisa i publikacja książkowego reportażu o nim. Projekt będzie kontynuowany w 2024 roku.

2. **„Jestem bo jesteś”** – projekt finansowany z dotacji Programu Aktywni Obywatele-Fundusz krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszu EOG.
 Koordynatorka: Magdalena Godlewska-Siwerska
 Czas trwania: od 1.11.2022 do 28.02.2023

„Jestem bo jesteś” to pilotażowy projekt mentoringowy dla dzieci i młodzieży z 5 miejscowości województwa podlaskiego: Białowieży, Białegostoku, Szudziałowa, Supraśla i Śniadowa. Jego celem było wspieranie talentów młodych ludzi, mieszkających poza dużymi ośrodkami naukowymi i kulturalnymi. Zazwyczaj mają oni utrudniony dostęp do wiedzy. Przeszkodą bywa też status materialny rodziny lub zagrożenie wykluczeniem społecznym.

We współpracy z mentorami, osobami o dużych zasobach kulturowych pokazaliśmy młodym ludziom, że ich zainteresowania i pasje są ważne i warte rozwijania. Mentorzy i mentorki projektu: Aneta Prymaka – pisarka, Miłka Malzahn – dziennikarka, pisarka, fotografka, Katarzyna Zabłocka – artystka wizualna, nauczycielka w Liceum Plastycznym w Supraślu i wykładowczyni Politechniki Białostockiej, Andrzej Gąsowski – nauczyciel historii, Kamil Mrozowicz – działacz społeczny i animator kultury zajmujący się zabezpieczeniem spuścizny Żydów.

W 2023 r. mentorzy przeprowadzili z podopiecznymi warsztaty (np. fotograficzne, historyczne), pokazali im miejsca, z których mogą korzystać (np. Muzeum Ikon w Supraślu pokazane od zalepcza, Uniwersytet w Białymstoku – muzeum przyrodnicze i biblioteka uczelniana). Były realizowane też działania i wyjazdy integracyjne (np. wyjazd do warszawskich Galerii, do Białowieży). Mentorzy korzystali ze wsparcia ekspertów (np. psycholożki) i prowadzili u siebie nawzajem superwizje. 16 lutego 2023 w Centrum Aktywności Społecznej w Białymstoku odbyła się konferencja podsumowująca efekty projektu, w której wzięli udział mentorzy i mentorki, podopieczni i osoby zajmujące się edukacją nieformalną i przedstawiciele mediów. Zaprezentowany też został „narzędziownik”.

3. Półkolonie „W świecie konstrukcji”

Koordynatorka: Małgorzata Sadłowska

Czas trwania: od 3.07.2023 do 19.08.2023

Latem 2023 roku odbyła się już 4 edycja półkolonii z Widokiem, tym razem pod hasłem „W świecie konstrukcji”. W 7 turnusach wzięło udział ok. 140 dzieci. Zajęcia odbywały się głównie na terenie Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. W programie była m.in. wizyta w laboratorium medycznym, gra terenowa na terenie Parku Plany oraz budowanie domków dla lalek i aut dla samochodów w warsztatach Zespołu Szkół Technicznych. Dzieci odwiedziła także Pszczółka Ula, pokazała konstrukcje ula, opowiadała o życiu pszczół, a na koniec zapraszała na degustację różnych miodów. Półkoloniści i półkolonistki weszły również na najwyższy punkt widokowy w naszym mieście- wieżę kościoła św. Rocha. SEK WIDOK ma już ugruntowaną renomę dobrego organizatora letniego, stacjonarnego wypoczynku dla dzieci w wieku 6-12 lat.

4. **Ekoferie**

Koordynatorka: Małgorzata Sadłowska

Termin: od 23.01.2023 do 3.02.2023

Podczas ferii zimowych odbyły się 2 turnusy półkolonijne pod hasłem Ekoferie (w ośrodku sportowym nad Zalewem Dojlidy). Wzięło w nich udział ok. 40 dzieci w wieku 6-12 lat. W programie była m.in. nauka jazdy na nartach, wizyta w białostockiej spalarni śmieci i nauka segregacji odpadów, podglądanie przez lornetki ptaków na plaży w Dojlidach oraz budowa recyklingowych karmników. Dzieci mogły zobaczyć także strażacką akcję ratowniczą na zamrzniętym jeziorze.

5. **„Energia różnorodności 2023”**, dotacja z funduszu grantowego Stowarzyszeniem „9/dwunastych” i Stowarzyszenia „Egala”, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

Koordynatorka: Magdalena Godlewska-Siwerska

Termin: od 2.07.2023 do 3.07.2023

Dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem 9/dwunastych otrzymaliśmy dotację w konkursie grantowym „Energia różnorodności 2023”. Uczestniczyliśmy w cyklu szkoleń oraz zorganizowaliśmy dla 10 osób z SEK WIDOK wyjazd integracyjny do wsi Policzna. SEK Widok istnieje już 24 lata, a dotychczas miało tylko jedno spotkanie integrujące (!) – z okazji 18. urodzin. Zważywszy na to, że wszystkie członkinie i członkowie Widoku są zaangażowani zawodowo w innych miejscach, to właśnie wakacyjne spotkanie w luźniejszej atmosferze stało się niezwykle potrzebnym elementem podtrzymywania dobrych relacji w zespole. Czas poświęciliśmy także na podsumowanie dotychczasowej działalności Stowarzyszenia i planom na przyszłość. Podczas dwudniowego pobytu Karolina Poczykowska i Katarzyna Łotowska przeprowadziły analizę SWOT słabych i mocnych stron organizacji. Na tej podstawie została przygotowana diagnoza, która może posłużyć do stworzenia strategii SEK WIDOK. Członkinie Widoku rozmawiały o tym, gdzie chcą widzieć Stowarzyszenie za 10 lat, co osiągnąć.

Program Energia różnorodności 2023 ma na celu budowanie i wzmacnianie relacji pomiędzy organizacjami z województwa podlaskiego, które chcą działać na rzecz praw człowieka, równości i różnorodności społecznej.

6. **"Fasty moje życie"** – partnerstwo w projekcie Fundacji Dom, finansowanym przez Narodowy Instytut Wolności, ze środków Programu NOWEFIO na lata 2021-2030
Koordynator: Anna Skorko, prezeska Fundacji DOM i członkini SEK WIDOK
Czas trwania projektu: 1.05.2023 – 30.09.2024

Fundacja DOM rozpoczęła nowy projekt – "Fasty moje życie", w który zaangażowany jest SEK WIDOK oraz grupa Fastowiaczek. Poświęcony jest on BZPB Fasty, największej włókienniczej fabryce w Białymstoku w latach PRL-u. Tym razem dotyczy głównie tkanin. Fundacja Dom zgromadziła ponad 2 tys. wzorników z lat 60., 70. i 80. Działania przeprowadzone w 2023 roku to:

- prace konserwatorsko-porządkowe. Z pomocą chętnych Fastowiaczek oczyszczono, skatalogowano i zabezpieczono próbki, a przy okazji zdigitalizowano także inne przyniesione przez nie pamiątki;
- wybrano 30 tkanin charakterystycznych dla Fast, które w 2024 roku zostaną dokładnie opisane. W oparciu o informacje uzyskane od pracowników Fast powstaną metryczki materiałów. Tkaniny zostaną też zdigitalizowane i zachowane w postaci kopii cyfrowych, co umożliwi prace nad ponownym wykorzystaniem wzorów i ich rekonstrukcją;
- odbyły się warsztaty artystyczne dla Fastowiaczek i Fastowiaków, prowadzone przez artystkę Ewę Chacianowską. Ich celem było ukazanie peerelowskiego designu w nowatorskiej odsłonie. Miały też miejsce zajęcia muzealne oraz dokumentalne (z Urszulą Dąbrowską), poświęcone historii zakładu.

7. **„Patterns”** – współpraca przy projekcie Fundacji DOM, w ramach projektu Erasmus+ „Edukacja dorosłych”.

Koordynatorka: Anna Skorko (Fundacja DOM)

Termin: 3.01.2022 – 3.01.2024

PATTERNS to projekt ERASMUS+ realizowany przez rumuńskie, polskie, estońskie i fińskie organizacje i fundacje zajmujące się dziedzictwem kulturowym: Fundacja Dom z Białegostoku, Comunitatea Armana din Romania z Bukaresztu (Rumunia), Galeria im. Sleńdzińskich z Białegostoku, Muzeum Forssa (Finlandia), SA Narva Muuseum z Narwy (Estonia). Stowarzyszenie Widok jest partnerem tego projektu. W jego ramach międzynarodowy zespół bada różnice i podobieństwa w projektowaniu tkanin w okresie drugiej połowy XX wieku w różnych częściach Europy.

W ramach projektu zaplanowano pięć wizyt studyjnych (gospodarzem był każdy z partnerów). Pierwsza odbyła się w marcu 2022 r. na Podlasiu (goście zwiedzili m.in. dawny kombinat Fasty i wystawę „Fasty, moje życie”), druga wizyta miała miejsce w Bukareszcie. We wrześniu 2023 roku odwiedziliśmy Narwę w Estonii. W XIX wieku powstał w Narwie kompleks fabryk włókienniczych Kreenholm Manufactory. Produkował bawełniane materiały na potrzeby Rosyjskiego Imperium. W październiku 2023 roku odbyła się konferencja w [Forssan museo](#) w Finlandii podsumowująca projekt. Planowana jest jego kontynuacja.

8. **Udział Miłki Malzahn w IFC AudioDocs 2023/** 49 International Feature Conference w Reykjavíku, sfinansowany przez Województwo Podlaskie
Koordynatorki: Magdalena Godlewska-Siwerska i Urszula Dąbrowska
Termin: od 20.05.2023 do 25.05.2023

[Miłka O. Malzahn](#), dziennikarka Radia Białystok i członkini SEK WIDOK wzięła udział w [IFC AudioDocs / 49 International Feature Conference](#), jednej z najważniejszych podcasterskich imprez na świecie. Zaprezentowała w Reykjavíku reportaż radiowy „Melodia zmian”, zrealizowany razem z Asią Sikorą z RB. Jego bohaterką jest 16-letnia Hania, która podczas wojny przedarła się z Ukrainy do Polski, a droga ta przemieniła ją z dziecka w świadomą kobietę. Hania była uczestniczką projektu „Jestem, bo jesteś”. Reportaż dostępny jest na stronie Radia Białystok i SEK Widok.

9. **Wizyta studyjna w Tynset (Norwegia)**
Koordynatorka: Magdalena Godlewska-Siwerska
Termin: od 21.05.2023 do 25.05.2023

Dzięki współpracy z Fundacją im. Stefana Batorego 5 osób z SEK WIDOK odbyło **wizytę studyjną w Norwegii w miejscowości Tynset**. Gospodarzem spotkania była organizacja Fjellugla Kompetanse AS z Tynset. Wyjazd odbył się w ramach programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy. Jej celem było poznanie lokalnych organizacji norweskich oraz nawiązanie współpracy.

10. **Inne wydarzenia, w których brało udział SEK WIDOK**

- plenerowa wystawa na Rynku Kościuszki w Białymstoku pt.: „Wspólne dziedzictwo. Żydowskie organizacje społeczne w międzywojennym Białymstoku. Wernisaż odbył się 16 lipca 2023 roku.

Wystawa wpisana była w obchody 80. rocznicy wybuchu powstania w białostockim getcie. Zorganizowała ją [Fundacja SocLab - Laboratorium Badań i Działań Społecznych](#), SEK WIDOK występował w roli partnera. Grzegorz Dąbrowski przegotował na wystawę zdjęcia z archiwum Bolesława Augustisa, Urszula Dąbrowska napisała tekst o Lizie Katz, sprinterce, która zapisała się w historii polskiego sportu lat 30. XX wieku, wywodzącej się w uboższych warstwach żydowskiej społeczności Białegostoku. Projekt dofinansowany był z budżetu Miasta Białegostoku i Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce.

WSPÓLNE DZIEDZICTWO

Żydowskie
organizacje społeczne
w międzywojennym
Białymstoku

OTWARCIE WYSTAWY

16.07.2023, 17.00
RYNEK KOŚCIUSZKI
PL. JANA PAWŁA II

- 17 stycznia 2023 miała miejsce premiera podcastu „Arka Dąbrowskich”, zrealizowanego przez Katarzynę Sztop-Rutkowską, finalistkę III edycji programu „Małe ojczyzny”. Opowiada o pracy nad archiwum Bolesława Augustisa, o życiu Białegostoku pod koniec lat 30. XX wieku i działaniach SEK WIDOK. „Małe ojczyzny” to program, który wspiera działania służące dokumentowaniu i upowszechnianiu ciekawych, a zarazem mało znanych wątków historii lokalnych. W III edycji wzięło udział kilkudziesięciu twórców, do finału zakwalifikowały się dwa reportaże.

- w ramach współpracy z Muzeum Wojska w Białymstoku udostępniliśmy na potrzeby tworzonego tam fotoplastykonu kilkadziesiąt zdjęć Bolesława Augustisa.

- 25 listopada 2023 roku Urszula Dąbrowska przedstawiła mieszkańcom Kleszczel w lokalnym domu kultury „Hładyszka” prezentację na temat wywodzącego się stamtąd fotografa Jerzego Kostko, którego spuścizną opiekuje się SEK Widok.